

SIBBE JA SIPOON SUDET OSANA SIPOON PROFIILIA

Kiivetessään kukkulalle, jolla Sibbesborg on aikoinaan kohonnut, voi mielikuvituksensa silmin nähdä, kuinka Sibbe-niminen viikinki nousi maihin juuri näillä main ja rakensi Sibbesborgin linnan antaen näin nimen sekä joelle että ympäröivälle seudulle.

Ei pidä paikkaansa, sanovat historioitsijat. Tuo on pelkkää tarua. Linnan rakensivat pikemminkin tanskalaiset, luultavasti 1300-luvulla. Mutta niiden ruotsalaisten joukossa, jotka muuttivat 1200-luvulla vielä melko autioon Sipooseen, on saattanut olla joku Sibbe-niminen. Joki oli tärkeä kulkuväylä ja asutus levisi sen varteen.

Sipoosta on ensimmäinen kirjallinen maininta vuodelta 1352, jolloin Ruotsin kuninkaan Maunu Eerikpojan lähettämässä kirjeessä Sipoo mainitaan Porvoon kappeliseurakuntana. Pitäjä oli tuolloin todella suuri, siihen kuuluivat nykyiset Tuusula, Kerava, Järvenpää ja osa Vantaata, mutta ne ajat ovat olleet ja menneet.

Joskus kuulee leikillään sanottavan, että kaikki vanhat sipoolaiset ovat jollain tavoin sukua keskenään, sillä suvut ovat pysyneet juurillaan useita satoja vuosia. Pitäjänkokouksissa pidetyistä vanhoista pöytäkirjoista voi löytää esi-isiensä nimiä ja huomata, että sipoolaiset talonpojat olivat varovaista väkeä, jotka pitivät tiukasti kiinni rahoistaan ja napsivat kirkonkorjauksista ja siltojen kunnossapidosta. Harvalukuiset säätyläiset jäivät usein alakynteen äänestyksissä.

Sipoossa sijaitsevat kartanot vaihtoivat usein omistajaa, poikkeuksena oli Nikkilän kartano, jonka omisti Nassokinin värikäs suku. Kartanoilla oli kuitenkin oma vaikutuksensa: Söderkullan kartanossa toimi maanviljelys- ja metsänhoitokoulu ja Eriksnäsin kartanon herrana oli toimelias Johan Norberg, Nordenskiöldin suvun kantaisä, joka 1700-luvulla taikoi hyviä satoja muiden kärsiessä katovuosista. Savijärven kartanoa hallitsi Sophie von Hausen, nainen, joka tiesi mitä tahtoi. Kun pitäjänkokous päätti olla perustamatta kansakoulua, perustivat hän ja pari muuta naista vuonna 1869 Sipoon ensimmäisen kansakoulun, yksityiskoulun tytöille. Pojat saivat kiltisti odottaa joitakin vuosia, kunnes pitäjänkokous tuli toisiin ajatuksiin. Sata vuotta myöhemmin oli toinen ääni kellossa: silloin Sipoo oli maamme ensimmäisten kuntien joukossa ottamassa käyttöön kokeiluperuskoulua.

Vuonna 1905 käynnisti Savijärven kartanon silloinen rouva Nadine Topelius marttayhdistyksen, jonka kokoontumisissa keskusteltiin kaikesta aina porkkananviljelystä äänioikeuteen. Hänen miehensä hovineuvos Georg Leopold Topelius oli kunnallisvaltuuston ensimmäinen puheenjohtaja. Tuskin kumpikaan heistä saattoi ajatella, että sata vuotta myöhemmin sekä kunnanhallituksen että valtuuston johdossa olisi nainen ja että sekä suomalaisella että ruotsalaisella seurakunnalla olisi naispuolinen kirkkoherra.

Kirjailija Sakari Topelius, joka vietti viimeiset 20 elinvuottaan Itäsalmen Koivuniemessä, kemian Nobelin palkinnon saaja, professori A. I. Virtanen, joka omisti Joensuun kartanon (ent. Skräddarbyn kartanon), ja talonpoikaiskulttuurin tutkija, professori V. E. V. Wessman, joka vietti varhaiset vuotensa Paippisissa, ovat kaikki merkkihenkilöitä, joiden mukaan Nikkilässä sijaitsevat juhlasalit ovat saaneet nimensä.

”Kaupunki” on tärkeä

Sipoolaisille ”kaupunki” on yhtä kuin Helsinki. Kaupunkilaiset ovat ostaneet sipoolaista ka-
laa ja perunaa ja kaupunki puolestaan on tarjonnut työtä, monet raitiovaunun kuljettajat ja
rahastajat olivat aikoinaan Sipoosta. Tätä nykyä useat tuhannet sipoolaiset matkaavat päi-
vittäin kaupunkiin töihin.

Saaristossa monet hienot vanhat huvilat ovat todistuksena siitä, että kaupunkilaiset vietti-
vät – kuten nykyisinkin – kesänsä siellä. Herrasväki tuli höyrylaivalla, joka vielä 1930-
luvulla kulki Sipoonjokea pitkin aina Söderkullaan saakka. Sipooseen tuli muiden laivojen
mukana myös vähemmän hyväntuoksuista lastia: käymälälantaa kaupungin ulkokäymä-
löistä levitettäväksi sipoolaispelloille.

Helsinki alkoi vuonna 1901 lähettää mielisairaita perhehoitoon Sipooseen ja perusti Nikki-
län sairaalan vuonna 1914. Sipoolaiset luulivat, että sairaala tuli Sipooseen jäädäkseen,
mutta sairaanhoidossa puhaltavat uudet tuulet sulkiivat sen vuonna 2000. Ainutlaatuinen
perhehoito kuitenkin säilyi, joskin aikaisempaa pienemmässä mittakaavassa. Nyt Itäisessä
Jokipuistossa on tarjolla houkuttelevia asuntoja vanhassa puistomiljöössä sijaitsevista
hienoissa jugendtaloissa. Kaukana ovat ne ajat, jolloin potilaat vaelsivat aidatuilla kävely-
pihoilla ja onnettomien huudot kuuluivat joskus aina keskustaan saakka.

Kieli muuttuu, susi jää

Sipoo oli ennen sotia melkein täysin ruotsinkielinen kunta, jossa oli tiheä kouluverkko ja
lähes joka kylässä nuorisoseura omine seurojentaloineen. Monet niistä ovat vielä jäljellä,
vanhimmat yli satavuotiaita. Suomenkielisten määrän lisäännyttyä – mm. noin 400 siirto-
karjalaista sai uuden kodin Sipoosta – Sipoo julistettiin vuonna 1953 kaksikieliseksi kun-
naksi, jonka enemmistökielenä oli ruotsi. 50 vuotta myöhemmin suomesta tuli virallinen
enemmistökieli.

Sipoo elää muutosten aikaa. Maatalous oli vielä pitkään 1900-luvulla pääelinkeinona, mut-
ta nyt yhä harvemmat maanviljelijät viljelevät yhä suurempia aloja ja vaikka vielä voi nähdä
lehmiä laitumella, on karjatilojen määrä vähäinen.

Sipooseen suuntautuva tulomuutto on vilkasta. Automaattisesti tänne muutettuaan ei kui-
tenkaan Sipoon sudeksi muutu. Vasta seitsemän vuoden päästä alkaa sudenhäntä kasvaa
ja 20 vuoden jälkeen voi kutsua itseään Sipoon sudeksi. Sipoon sudet olivat tunnettu käsi-
te jo 1700-luvulla, mutta nimityksen alkuperä on hämärän peitossa. Osa sanoo, että nimi-
tys tulee viikinkiä merkitsevästä sanasta ”varjäger”, toiset kertovat susista (”vargar”), joiden
vuoksi naapuripitäjästä katosi lompaita. Susi oli useimpien mielestä itseoikeutetusti Sipoon
vaakunan aihe, kun Sipoo sai kunnanvaakunansa 1950-luvulla, mutta kunnallisvaltuustos-
sa oli ryhmittymä, joka katsoi, että susi oli liian julma. Paljon polemiikin jälkeen pelokkaat
antoivat periksi ja vaakuna vahvistettiin.

Ja tähän saakka julma susi on menestyksekkäästi puolustanut Sipoota naapureiden suun-
nitelmia vastaan, olipa sitten kyse yhdistymisestä, lentokentästä, kaatopaikasta tai muusta,
mitä sipoolaiset eivät tänne halua.